Dansk Historia

I

Malmö

REFORMATIONEN I MALMÖ 1527 - 1529

Skibbyk-kroniken skrevs antagligen **1533-34** och är en historisk publikation som handlar om den politiska och religiösa striden på **1520- och 1530-talet,** vilket ledde till den slutliga reformeringen av Danmark **1536.** Kröniken skrevs av reformkatoliken karmeliten. munk, humanist och historiker Poul Helgesen (ca. **1485-1534**), och är hans mest kända verk. Den är skriven på ett starkt passionerat språk, och Helgesens hat mot hans samtida lutherska-evangeliska predikanter i Danmark genomsyrar skrifterna. Detta gör manuset till ett katolskt partipost, även om Helgesen också var kritisk mot den etablerade katolska kyrkans tillstånd. Kröniken stannar plötsligt mitt i en mening år **1534,** och vad som har hänt med Helgesen sedan dess är inte känt. Skriften publicerades inte vid den tidpunkten och är endast tillgänglig i Helgesens originalmanuskript. Det hittades **1650** muromgärdat inuti kyrkmuren i Skibby Church - därav namnet på skrifterna. Vem som byggde det inuti, och varför är inte känt; men med skriftens hårda kritik av den lutherska rörelsen och dess förståelse av kristendomen var dess innehåll extremt farligt för Helgesen efter reformationen.

Malmö var en av de första danska marknadsstäderna, som den lutherska-evangeliska rörelsen fick fotfäste och redan **1529** hade en fullständig reformation genomförts i staden. **Malmö** var vid denna tid **Danmarks näst största stad** bredvid Köpenhamn, så reformationen här var en stor seger för den evangeliska rörelsen. Bland reformbärarna i **Malmö** fanns två av Helgesens tidigare bröder och studenter Peder Laurentsen och Frands Vormordsen.

Vad omfattade Danmark 1536 - 1660

Konungariket Danmark inkluderade själva det nuvarande **Danmark, inklusive Scania, Halland och Blekinge** (**fram till 1658**), **men exklusive södra Jylland.** Vi känner inte till befolkningen, men man har uppskattat att den växte från ca. 600 000 1536 till ca. 800 000 år 1658 (före förlusten av de skånska delarna av landet). Dessa och alla andra folkräkningar från perioden måste dock tas med stora förbehåll.
Konungariket Norge var formellt den näst viktigaste delen av den totala monarkin. Förutom det nuvarande Norge omfattade det också de nu **svenska provinserna Bohuslen, Jämtland och Härjedalen.** År 1536 var Norge ett extremt glesbefolkat land med kanske bara 300 000 invånare. Befolkningstillväxten var dock ännu starkare än i Danmark, och 1658 hade befolkningen snarare närmat sig 600 000.

År 1536 regerade den danska kungen också i hertigdomarna Slesvig och Holstein (men som hertig och inte som kung). De var i princip två olika hertigdömen, var och en med sin egen grundläggande lagstiftning. Holstein var medlem i det tysk-romerska riket, men det var inte Schleswig. I de flesta avseenden ansågs dock de två hertigdömena vara en enhet, kallad hertigdömen eller furstendömet. Hertigdömenas befolkning år 1536 uppskattas till 3-400.000 och tillväxten beräknas till 5-600.000 år 1658.

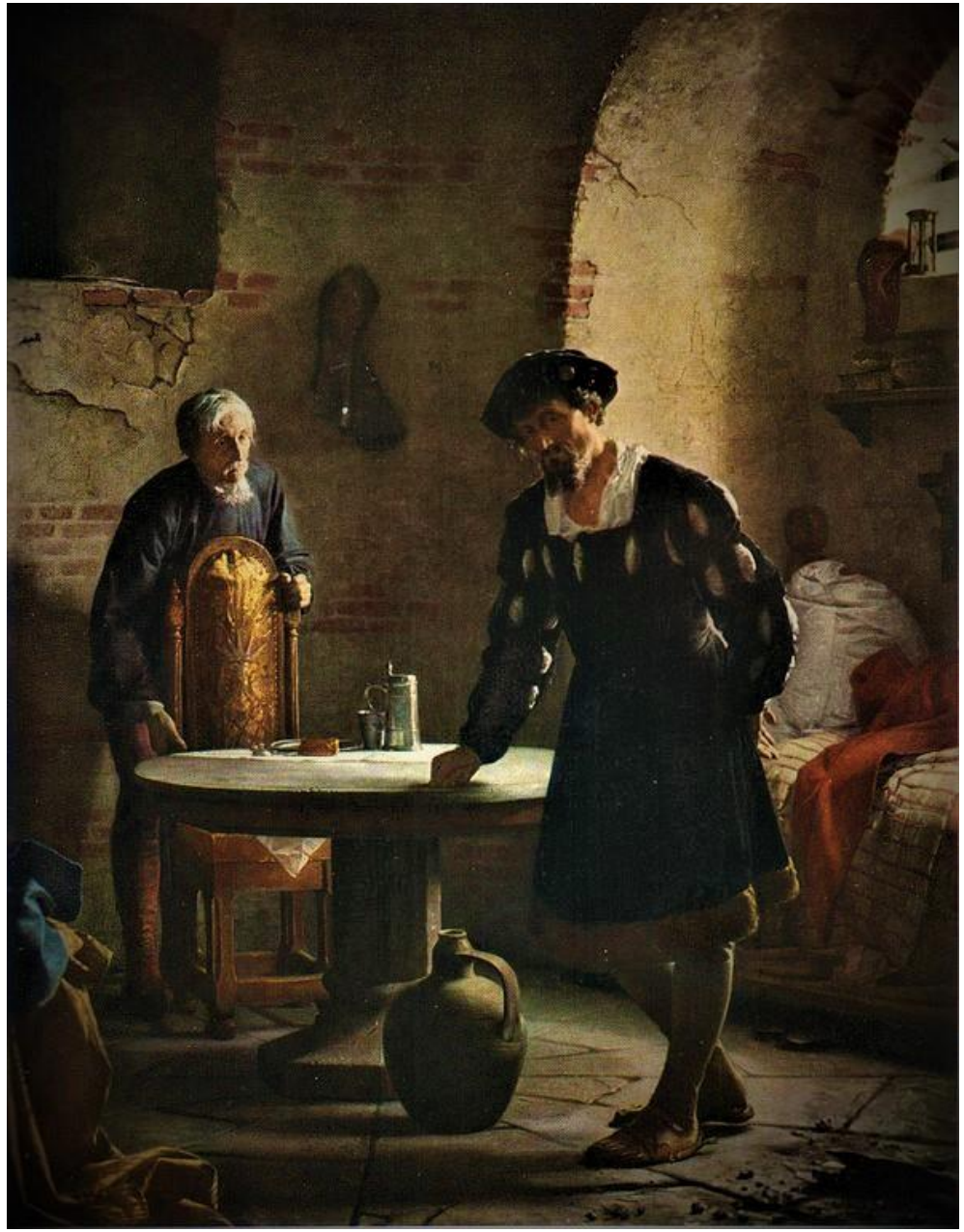

Vad omfattade Danmark 1536 - 1660

Till dessa tre huvuddelar kom några så kallade "bilande". **Färöarna och Island var från antiken norska bilands. Det vill säga, de tillhörde den norska kungens suveränitet,** men hade betydande interna funktioner i lagstiftning etc. **Efter 1536** kopplades dessa områden **gradvis mer direkt till centralregeringen i Köpenhamn** och förlorade därmed mycket av anslutningen till Norge. **Gotland hade en liknande status i förhållande till Danmark.** Från 1573 kom **Øsel av Estland** som ett slags dansk biland, men fortfarande med helt oberoende lagstiftning och särskilda administrativa villkor.

Slutligen började Danmark gradvis få kolonier under perioden. År **1620** nådde en dansk flotta Indien, där den lyckades etablera en bas i den lilla staden Tranquebar. År **1658** erövrade danska trupper ett fort på **Guldkusten i dagens Ghana** och grundade den danska kolonin i Afrika.
Tillkomsten av Øsel och de första kolonierna var relativt små förändringar i monarkins omfattning. Å andra sidan skedde det i slutet av perioden - **under åren 1645-60** - **avgörande förändringar** i gränserna för monarkins huvuddelar. **Både 1645 och 1658 avlades större områden till Sverige. År 1660 återfick Danmark och Norge en del av det som gick förlorat, men trots detta markerar 1645-58 det viktigaste och mest varaktiga gränsskiftet mellan de nordiska länderna sedan vikingatiden.**

PROSTITUTION 1600

Prostitution upp till ca. 1600
Särskilt i städerna var prostitution under medeltiden ganska vanligt. Kyrkans inställning till fenomenet var ambivalent, men i praktiken förlitade den sig på kyrkfadern Augustines övervägande - att prostitution var ett slags säkerhetsventil för ett ordnat samhälle. I de nordiska länderna tolererades prostitution, men det officiella samhället tittade motvilligt på prostituerade och bordeller.

Lagstiftning om prostitution i slutet av medeltiden
Skånemarknaden lockade prostituerade från hansastäderna och här förekommer vanliga bordeller från 1336. Samtidigt infördes här särskilda begränsningar vad gäller klädsel till prostituerade. Dessa behövde bara vara enkla och billigt klädda. År 1496 beordrade kung Hans de danska prostituerade att bära en hatt, halvsvart och halvrött, och bara vara klädda i billiga kläder - rörigt hår var reserverat för orörda kvinnor. Dessutom hänvisades de till att bo i specialdistrikt i Malmö och Köpenhamn.

I städerna såg högtider och guild över medlemmarnas moraliska beteende, och guildbröder hotades alltså med stora böter om de befanns "föra okristligt liv". Om det var en gift medlem i laget kan straffet till och med vara tårtstrykning, det vill säga att vara bunden till en stolpe och piska, eller till och med utvisas från staden.

SKAMDRÄKTEN 1522

Christian II avskaffade 1522 skamdräkten och tillät skökorna att klä sig som de ville; Men så att ingen förväxlade dem med "danska kvinnor och ärliga människor" fick de inte bära kläder. Under dödsstraffet var det förbjudet att använda våld mot prostituerade - och om du tog bort dina kläder, pengar eller andra tillhörigheter i "lösa kvinnors hus", kunde du inte klaga i sådana fall. Christian II: s lagstiftning överlevde dock inte hans fall, och under resten av **1500-talet** var prostituerade tvungna att befinna sig i begränsningar vad gäller klädsel och bostäder - de förflyttades till speciella stadsdelar i utkanten av staden, men också bastur ofta tjänade som skal för omoral och svär.

Efter reformationen strävar man efter att begränsa prostitution
Efter reformationen började en strängare syn på prostitution - kanske också som ett resultat av rädslan för den plötsligt framkallande syfilis. Officiellt erkända bordeller verkar ha försvunnit strax efter, men prostitution som sådan tolererades i vissa former även **i mitten av 1500-talet**. Detta följdes av en våldsam förföljelse av prostituerade, som straffades med strykning, stympning och dödsstraff om de fortsatte sitt yrke. I Helsingör till exempel utvisades 22 prostituerade under ett enda år på **1590-talet** från staden, medan **1605 avrättades tre prostituerade** "av rädsla och varning". Trots dessa hårda straff lät dock inte prostitution utrota sig.

Bordell (J. Beuckelaer, 1562)

Christian II avskaffade 1522 skamdräkten och tillät skökorna att klä sig som de ville; Men så att ingen förväxlade dem med "danska kvinnor och ärliga människor" fick de inte bära kläder. Under dödsstraffet var det förbjudet att använda våld mot prostituerade - och om du tog bort dina kläder, pengar eller andra tillhörigheter i "lösa kvinnors hus", kunde du inte klaga i sådana fall.

Bordell (J. Beuckelaer, 1562)

Christian II avskaffade 1522 skamdräkten och tillät skökorna att klä sig som de ville; Men så att ingen förväxlade dem med "danska kvinnor och ärliga människor" fick de inte bära kläder. Under dödsstraffet var det förbjudet att använda våld mot prostituerade - och om du tog bort dina kläder, pengar eller andra tillhörigheter i "lösa kvinnors hus", kunde du inte klaga i sådana fall.

Christian II avskaffade 1522 skamdräkten och tillät skökorna att klä sig som de ville; Men så att ingen förväxlade dem med "danska kvinnor och ärliga människor"

En medeltida älskare som besöker sin dam. Codex Manesse, 1300-talet.